

Dr. J. Munka:

O nabývaní domovskej príslušnosti na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi.

Dľa doterajšej praxi administratívnych úradov pri nabývaní domovského práva v smysle § 10. z. čl. XXII/1886 každý štátny občan, ktorý v niektorej obci 4 roky býva a za ten čas k jej obecným farchám prispieva, ipso facto, automaticky, mlčanlivo si nadobudne domovskú príslušnosť, bez ohľadu na to, či ho táto obec do svojho sväzku prijme alebo nie. Naproti tejto praxi Najvyšší správny súd v Prahe vo svojom rozhodnutí zo dňa 30. XII. 1923 č. 16.455 docela pregnantne vyriekol, že 4ročným pobytom a prispievaním k obec. bremenám uchádzač si ešte nenadobudne domovskú príslušnosť, ale len nárok na prijatie, t. j. uchádzač po splnení podmienok týmto paragrafom požadovaných je oprávnený si zažiadať o prijatie do obecného sväzku, a len tým faktom sa stane príslušníkom tejže obce, keď ho táto skutočne prijme do svojho sväzku vyneseným svojim usnesením.

Toto opatrenie Najvyššieho správneho súdu v istých politických a právnických kruhoch vyvolalo nespokojnosť, následkom toho stalo sa predmetom polemiky, v ktorej protivníci správnosť stanoviska Najvyššieho správneho súdu snažia sa podvrátiť, odvolávajú sa na usus (prax) administratívnych úradov, v druhom rade na literatúru maďarskú v tejto otázke a dokazujú, že tak § 6. zák. čl. V/1876 jako aj § 10. zák. čl. XXII/1886 obsahoval podmienky automatického nabývania domovskej príslušnosti, a stanovisko Najv. správneho súdu jednoducho za omylné považujú, prívlastňujúc tento omyl neznalosti antecedencií pri uzákonení čl. XXII/1886, uhorskej praxi a literatúry a nesprávnemu výkladu zákona.

Tak aj Dr. Ivan Déer v článku: »O automatickom nabývaní domovskej príslušnosti na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi«, uverejnený v sošite 4./VII. Právneho Obzoru.

Autor tohoto článku tvrdí, že v uhorskom práve spôsob automatického nabývania domovskej príslušnosti nebol novum už ani v z. čl. V/1876 (§ 6.), ale bol prevzatý zo z. čl. XVIII/1871 (§ 10.), v ktorom už tri druhy domovskej príslušnosti vidí: 1. pôvodnú príslušnosť, 2. prijatím nadobudnutú príslušnosť a 3. mlčky nadobudnutú príslušnosť. Po dôkladnom preskúšaní z. čl. XVIII/1871 možno sa ale presvedčiť, že toto tvrdenie neobstoí, pokiaľ tento z. čl. zná len 1. pôvodnú príslušnosť, 2. prijatím nadobudnutú príslušnosť a 3. výpomocnú príslušnosť.

§ 8. znie takto: »Manželka počas skutočného trvania manželstva sleduje príslušnosť svojho manžela a podrží si ju aj jako vdova, pokiaľ v smysle § 10. bodu a) sa nezmení jej príslušnosť.«

Z tohoto § jasne vysvitá ten fakt, že vdova len vtedy ztratí príslušnosť po svojom manželovi, keď si v smysle § 10. bodu a) inú nadobudne. Nemožno z tohoto opatrenia cit. § (8) takou určitou tvrdiť, že vdova

2ročným pobytom a platením dane automaticky si nadobudne novú domovskú príslušnosť. Tu je zjavný omyl zákonodarcu, ktorý pri konštruovaní § 8. nemohol a ani nemal na mysli § 10. a), ale chcel v ňom poukázať na ustanovenie § 15., ktorý stejné opatrenie v sebe obsahuje, jako § 10. a). Tento § 10. neobsahuje v sebe samostatné spôsoby nadobudnutia domovskej príslušnosti, ale upravuje v ňom výlučne t. zv. výpomocnú príslušnosť, ktorá má tu vlastnosť t. j. je tej povahy, že týmto spôsobom len úrad môže dotyčnej osobe domovskú príslušnosť určiť a to len takej osobe, ktorej ani pôvodná, ani samostatne nadobudnutá domovská príslušnosť nemôže byť zistená, v ktorom prípade vo smysle § 10. musí byť z úradu prikázaná do sväzku tej obce, v ktorej stránka náležitostiam uvedeným v tomto § dľa jeho poradia vyhovel. Znie § 10. bod a) takto: V tých prípadoch, na ktoré výšuvodené §§ (t. j. 8. a 9. §§) nemôžu byť upotrebené,

a) štátny občan patrí do sväzku tej obce, v ktorej aspoň cez 2 roky stále býva a daň platí;

Potom § 15. znie: Usadivšiemu sa prijatie do obecného sväzku nemôže byť odopreté:

a) keď v obci cez dva roky stále býval,

b) za tento čas obecné alebo iné verejné bremená znášal,

c) a nespadá pod výnimky uvedené v § 12.

Porovnajúc tieto §§ jeden s druhým, nenechávajú žiadnej pochybnosti, že ustanovenie § 10. bodu a) je stejného znenia § 15., s tým rozdielom, že v tomto je už výslovne vypovedané, že kto v jednej obci 2 roky stále býva, za tento čas dane platí, musí byť na jeho žiadosť, jestli v § 12. uvedeným výnimkam nepodlieha, do sväzku tejže obce prijatý. Z tohoto jasne vidno, že v tomto § je stanovený samostatný spôsob nadobudnutia domovskej príslušnosti, kdežto ustanovenie § 10. a to všetky jeho body upravujú výpomocnú príslušnosť, o čom nemôže byť pochybnosti už aj následkom jeho stilizácie a následkom tej okolnosti, že tie isté body (a, b, c, d) opatrenia boly prevzaté aj do zák. čl. V/1876 a XXII/1886, každopádne doplnene novými opatreniami, v ktorých už jasnejšiu stilizáciu obdržaly. Teda keď že zákon v bodoch § 10. určí spôsoby výpomocnej príslušnosti, iným slovom keď zákon § 10. upravuje výpomocnú príslušnosť, vtedy nemožno bodu a) tohoto § automatickosť privlastňovať už aj z toho dôvodu, že s právnického stanoviska za nemožné pokladám, aby to isté ustanovenie, t. j. tie isté kritéria dva spôsoby nadobudnutia domovskej príslušnosti určily. Dľa názoru a výkladu autora na základe § 10. bodu a) by bolo možno domovskú príslušnosť nadobudnúť: prikázaním a automaticky. Už aj s logického stanoviska tento názor neobstojí, pokiaľ zákonodarca pri konštruovaní tohoto § jako som už spomenul, nemohol mať na mysli § 10. bod a), ale len § 15., ponevác nechcel v ňom výnimku robiť s vdovou, aby táto 2ročným pobytom a platením dane ztratila príslušnosť po svojom manželovi a automaticky si nadobudla novú. Intencia zákonodarstva mohla byť len tá, aby zabezpečil domovskú príslušnosť tým št. občanom, ktorých ani pôvodná, ani nadobudnutá domovská príslušnosť nemôže byť zistená, a aby sa štátny občan nestal bezdomovcom

vo svojej vlasti, keďže § 6. tohoto zákona vyžaduje, aby každý patril do sväzku niektorej obce. Teda len k vôli tomuto § musel byť § 10. konštruovaný. Ďalej za nemožné pokladám, aby zákonodarca v tom istom zákone také opatrenie bol urobil, že na jednej strane po 2ročnom pobyte a platení dane dáva možnosť k automatickému nadobudnutiu domovského práva takej osobe, ktorej domovská príslušnosť není sporná, ba ani len najmenej pochybnosti nemôže byť o nej, a na druhej strane požaduje výslovné prijatie. Toto by bolo t. zv. právne absurdum, ktoré nemôže obstať jako zákonité opatrenie. Keďže autor pri pojednávaní výpomocnej domovskej príslušnosti sám doznáva, že § 10. výpomocnú príslušnosť upravuje, vtedy za vylúčené pokladám automatické nabývanie domovskej príslušnosti dľa tohoto §, pretože dľa tohoto § domovská príslušnosť vždy len z úradu môže byť ustálená, pokiaľ automatickosť vylučuje úradne účinkovanie, prikazovanie, lebo v prípade automatickosti uchádzač ipso facto, so splnením podmienok nabýva domovské právo, následkom toho úplne zbytočným by sa stalo úradné prikazovanie. Dľa jeho interpretácie každý by mal možnosť automaticky si nadobudnúť domovskú príslušnosť, následkom toho § 15. by sa stal zbytočným a illuzorným, pretože nikto by sa neuchádzal o prijatie v smysle tohoto §, pokiaľ už aj tak mlčanlivo si nadobudnul domovské právo bez rozhodovania obce.

I povedzme, že zákonodarca úmyselne urobil tu výnimku, že vdova 2ročným pobytom a platením dane automaticky, ipso facto nadobudne si domovské právo v tejže obci, čo je naprosto nemožné, ale nedáva možnosť deťom po nabytí svojprávosti, jako to autor článku uvádza, že títo môžu si domovskú príslušnosť buď automaticky alebo výslovným prijatím nadobudnúť, keďže zákon o tejto možnosti nadobudnutia domovského práva sa vôbec ani len nezmieni.

Domovskú príslušnosť nezletilých detí upravuje § 9., ktorý znie takto: »U nezletilých detí príslušnosť otcova alebo keď by dozor nad nimi súdnym rozsudkom bol sverený matke, tak jej príslušnosť je smerodatná. Nemanželské deti sledujú príslušnosť matkinu.«

Z tohoto vidno, že nezletilé deti sledujú domovskú príslušnosť svojich rodičov. Že jakým spôsobom si nadobudnú domovskú príslušnosť deti po nabytí svojprávosti, o tom sa zákon nezmieni, pretože je samozrejmé, že títo si len samostatne, buďto dľa § 11. alebo dľa § 15. môžu domovskú príslušnosť nadobudnúť a nemožno na nich vôbec opatrenie § 10. bod a) zo spomenutých dôvodov aplikovať.

Keďže dľa § 10. je možné automatické nabývanie domovského práva, kedy, pri jakých osobách a v jakých prípadoch mal byť § 15. upotrebený, aby sa nestal zbytočným a illuzorným?

Autor článku uvádza, že čl. V/1876 obšírnejšie a precíznejšie upravuje automatický spôsob nadobudnutia domovského práva v § 6. a že tento titul nabývania domovskej príslušnosti je už nie len výpomocný jako v predošlom zákone, ale podľa neho možno už príslušnosť z pravidiel samostatne nadobudnúť a raz už získanú alebo pôvodnú príslušnosť automaticky ztratit. Že pokiaľ nemožno súhlasiť s týmto názorom, uvediem nižšie, pri explikácii § 10. čl. XXII/1886.

V zájme správneho pochopenia stanoviska zaujatého Najvyšším správnym súdom doslovne uvediem dôvody jeho rozhodnutia.

»Cit. § 10. uhorského obecného sriadenia jestli je sám o sebe čítaný, dopúšťa by výklad, že slová »považuje sa za príslušníka sväzku tejto obce«, je treba rozumeť, jako sa stáva príslušníkom tejto obce. Lenže tento výklad by bol v rozpore s inými ustanoveniami tohoto zákona. Dľa § 12. odst. 2. je treba o prijatí do sväzku obecného zároveň s prijatím vyrozumeť predstavenstvo tej obce, z ktorej prijatý vystúpil. Toto evidenčné ustanovenie vzťahuje sa zrejme na všetky prípady nabývania novej domovskej príslušnosti a vtedy zaiste aj na prípad § 10. Dľa § 13. stáva sa riadnym členom obce ten, kto do sväzku obecného bol prijatý, čomu však dľa celého znenia tohoto zákonného ustanovenia možno rozumeť len tak, že riadnym členom obce stáva sa nehladiac k derivatívne nabývaniu domovského práva v smysle § 6. cit. z. čl. len ten, kto bol do sväzku obecného prijatý. Dľa § 14. cit. z. čl. môžu obce za prijatie do obecného sväzku požadovať zaplatenie miernej taxy len v tom prípade, jestli prijatie do sväzku obecného sa stalo spôsobom v § 10. zmieneným.

Zo všetkých týchto ustanovení je patrné, že zákon aj v prípade § 10. vyžaduje pre nabývanie domovského práva výslovného prehlásenia obce, že osobu, ktorej sa splnily podmienky cit. § 10. do sväzku svojich príslušníkov prijíma. Tomu však nestojí nijak v ceste § 8. cit. z. čl., ktorý vraví, že domovské právo sa nabýva usídlením, alebo bez toho výslovným prijatím vo sväzok obecný. Zákon tu zrejme postavil vedľa seba 2 spôsoby nabývania domovského práva, totiž ten, o ktorom je reč v § 12. cit. z. čl., kde stránka nemá vôbec nároku na prijatie do obecného sväzku a kde tedy toto prijatie závisí čiste od ľubovôli obce, jestli chce alebo nechce osobe tejto domovské právo udeliť a ďalej tie prípady, ktoré sú spomenuté v §§ 10. a 11. cit. z., kde následkom osadenia sa nejakej osoby v obci či už ohlásené v smysle § 9. či neohlásené vzniká pre osobu tú právny nárok na to, aby ju obec do sväzku svojich príslušníkov prijala. Len v tomto smysle možno rozumeť ustanoveniu § 8. cit. z. čl. a nemožno uznať, že by podľa toho zákona bolo vôbec možno nabyť domovského práva v niektorej obci púhym, bárs aj kvalifikovaným usídlením, naopak ku skutočnému založeniu domovskej príslušnosti v novej obci, je vždy potrebné výslovné prehlásenie obce, že nového prisťahovalca do sväzku svojich príslušníkov prijíma.

Že výklad, ktorý dáva Najvyšší správny súd v ustanovení § 8. a 10. cit. z. čl. je správny, o tom svedčí aj historický vývoj uhorského zákonodarstva o domov. príslušnosti Obecnému sriadeniu dľa z. čl. XVIII/1874 bol známy vedľa dobrovoľného prijatia do obecného sväzku jedine nárok riadne sa usadivšieho uchádzača, obdobný terajšiemu § 11., kdežto nárok, ktorý by zodpovedal ustanoveniu § 10. teraz platného obecného sriadenia, zákonu z roku 1871 bol neznámy. Ustanovenie stejného znenia s prebieraním s § 10. objavuje sa tu najprv v obecnom sriadení v z. čl. V/1876 a to v § 6. Presto však, že zákon ten zavedie tento nový spôsob nabývania domovskej príslušnosti, vyslovil vo svojom § 9. zcela pregnantne, že členom obce stáva sa uchádzač »následkom prijatia«.

Jestliže tedy sporné zákonné ustanovenie bolo doslovne prevzaté aj do obecného sriadenia z roku 1886, nemožno mu dať iný výklad, než jaký mal už v tom zákone, v ktorom vzniklo.

Názor shora vyslovený konečne našiel svojho potvrdenia i v zákone o uhorskom správnom súde (z. čl. XXVI/1896), ktorý v § 23. bod č. 2. stanoví, že sťažnosť k správemu súdu má miesta proti usneseniam, ktorými bolo rozhodnuto o prijatí osoby, ktorá sa v obci usadí do domovského sväzku obce, pri čom aj citovaný § 10. z. čl. XXII/1886.

Zo všetkých týchto úvah ide teda zrejme na javo, že v prípade § 10. z. čl. XXII/1886 o nejakom automatickom nabývaní hovoríť nemožno, ba naopak, aby nove sa prísťahovavší občan nabil skutočne domovskú príslušnosť v obci novej, je nezbytné zapotrebiť, aby obec táto výslovne prejavila vôľu osôb, u ktorých sú splnené náležitosti § 10. obecného zákona uvedené, a to »prijatie do domovského sväzku«.

Z týchto dôvodov vidno, že Najvyšší správny súd dospel k tomuto názoru z historického vývoja uhorského zákonodárstva o obecnom sriadení a z textácie zákona, z ktorej automatickosť vyčítať nemožno, lebo však vedľajšie §§ z toho istého z. čl. mu odporujú, pokiaľ skoro v každom o výslovnom prijatí sa hovorí. Autor vo svojom článku v prvom rade poukazuje na ustanoveniu § 5. jako na ustanovenie zásadného rázu, ktoré vzhľadom na jeho zásadovosť bolo postavené na čelo ustanovení o domovskom práve. Je to systém dľa jeho názoru anglicko-nemecký a jako taký subjektívny, individualistický a nie systém objektívny, vrchnostenský. Zánik domovskej príslušnosti privedie jednanie a chovanie sa dotýčnej osoby a nie jednanie obce. Rozhodujú tu teda okolnosti, ktoré zákon kvalifikoval na strane dotýčnej osoby a nie okolnosti na strane obce vrchností. Tento názor nemožno akceptovať z toho dôvodu, že v nemeckom práve následkom učenia najväčšej autority právnych vied Dr. Laurinca Steina v druhej polovici 19. storočia »Die Verwaltungslehre«, domovské právo jako právny pojem zanikne a vyskytne sa pojem »Unterstützungswohnsitz«-u, t. j. pojem chudinskej príslušnosti. Pojem »Unterstützungswohnsitz«-u už aj v tom sa liší od pojmu »Heimat«, že kým Heimat vždy obecnú príslušnosť znamená, dotiaľ Unterstützungswohnsitz jednotlivca nie s obcou, ale s »Orts-Armenverband«-om spája, t. j. nie obecnú, ale spolčovaciu príslušnosť znamená. Dľa jeho učenia obecná príslušnosť nesmie byť považovaná jako inštitúcia národoporiadkového opatrenia, ktorá označí, že kto do ktorej obce patrí. Takéto označenie je úplne zbytočné vtedy, keď právo voľného pohybu a právo neobmedzeného osadenia sa, každému je zákonom zabezpečené. Samo sebou sa rozumie, že každý občan musí patriť do sväzku niektorej obce, keďže niekde úmyslom osadenia sa zdržuje. Tú okolnosť však, či usadivší sa môže vplývať na spravovanie obecných vecí, neurčí Unterstützungswohnsitz, t. j. takzv. chudinská príslušnosť, ale výlučne Gemeindepořažne Bürgerrecht, ktoré je ťažším podmienkam viazané, než Unterstützungswohnsitz. Stein docela správne poukázal na tú chybu, že jednotlivé štáty jako základnú normu vložily do zákona, »každý občan musí patriť do sväzku niektorej obce«, t. j. musí sa stať členom niektorej obce, čo však nemá smyslu vtedy, keď Gemeinderecht občianske právo viažu k prijatiu obce a keď toto prijatie závisí úplne od obce. »Einige Länder

haben den Grundsatz gesetzlich ausgesprochen, dass jeder Staatsbürger Mitglied irgend einer Gemeinde sein muss, was sich von selbst versteht, wenn sich darunter eine entweder natürliche (Geburt) oder gewerbliche (Aufenthalt) Heimat denkt, was aber gar keinen Sinn hat, wenn man daneben das Prinzip der Aufnahme in das Bürgerrecht setzt, da diese ja eben von der Gemeinde abhängt.»

Z týchto vývodov Steina jasne vidno, že ustanovenie § 5. zbytočnú základnú normu v sebe obsahuje a že táto norma vzdor tomu, že bola v zákone na čele ustanovení o domovskom práve postavená, nemá takého veľkého významu, ktoré mu náš autor privlastňuje a nemožno z neho vyvodíť pri výklade § 10. Iné znamená Unterstützungswohnsitz a iné Gemeinderecht. Iným spôsobom sa nabýva jedno ako druhé. Iné práva dáva dotýčnemu Unterstützungswohnsitz a iné Gemeinderecht.

Právo Unterstützungswohnsitz-u sa nabýva: 1. bydlením, 2. sňatkom a 3. pôvodom. Poskytuje právo na verejné zaopatrovanie. Gemeinderecht nadobudne každý svojprávny mužský »Gemeindeangehörige«, ktorý je 1. štátnym občanom nemeckým, 2. požíva meštianske práva, 3. cez jeden rok na území dotýčnej obci býva, 4. neni odkázaný na verejné zaopatrovanie, 5. na neho pripadajúce obecné náklady (farchy) zaplatil a 6. predpísaný census dosiahol. Teda Gemeinderecht len ten môže nadobudnúť, kto na verejné zaopatrovanie neni odkázaný a nie tak jako u nás, kde nabytím domovskej príslušnosti uchadzač podľa chudinskej príslušnosti získa aj práva obecného členstva, ktoré dľa nemeckého práva na verejné zaopatrenie odkázaná osoba ab ovo nadobudnúť nemohla. Pokiaľ však u nás pojem domovskej príslušnosti v sebe obsahuje právo chudobných a právo obecného členstva, preto pri výklade domovskej príslušnosti nemožno vyvodíť len z Unterstützungswohnsitz-u ale aj z Gemeinderecht-u, pretože kritéria pojmu domovskej príslušnosti u nás oba spolu v sebe obsahujú a to: Unterstützungswohnsitz právo chudobných, kdežto Gemeinderecht právo obecného členstva a pokiaľ toto posledné tak z ohľadu obecného jako aj štátneho je významnejšie odhliadnuc od pravého úkolu a povolania domovskej príslušnosti, preto je treba vyvodíť z Bürgerrechtu, ktoré však vždy bolo viazané presným podmienkam a výslovnému prijatiu. Táto intencia viedla aj v Uhorsku zákonodárcu pri kodifikovaní predpisov na túto materiu sa vzťahujúcich, čo možno z toho vyvodíť, že ustanovenia §§ 8., 12., 13. a 14. všetky o p r i j a t í hovoria. Ďalej možno konstatovať, že systém tohoto zákonitého opatrenia neni subjektívny, individualistický, ale je to systém objektívny, vrchnostenský, pri ktorom nabývanie práva domovského závisí od jednanja a chovania sa obce a nie od jednotlivca, pokiaľ u nás nadobudnutím práva domovského dotýčná osoba, jako o tom § 13. svedčí, nielen právo chudobných, ale aj právo obecného členstva získa, ktoré práva v Nemecku dotýčná osoba len výslovným prijatím mohla nadobudnúť. Keď že ten istý spôsob nabývania domovského práva je presadený do nášho práva, vtedy nemôže byť pochybnosti o tom, že samostatné nabývanie domovskej príslušnosti stáva sa u nás spôsobom prijatia zo strany dotýčnej obce. Dokiaľ pojmy obecného členstva a obecnej príslušnosti, ktoré spolu tvoria doposiaľ u nás pojem domovskej príslušnosti, nebudú precizované tak, jako v nemeckom práve, a dokiaľ teda nabytím práva domovského uchadzač nielen že dosiahne

práva chudobných, ale získa aj právo obecného členstva, dotiaľ musí byť nabývanie domovského práva u nás viazané k výslovnému prijatiu tak, jak je to v Nemecku, odkiaľ bol tento systém prevzatý.

Pri výklade § 10. autor v prvom rade poukazuje na § 5., ktorý znie takto: »Každý štátny občan musí patriť do sväzku niektorej obce.«

Každý môže patriť len do sväzku jednej obce.

Obecný sväzok a z toho plynúca príslušnosť len v tom prípade pokladajú sa za zaniknuté, keď dotyčná osoba do sväzku inej obce vstúpila.«

Z tohoto ustanovenia vidno, že každý občan musí patriť do sväzku niektorej obce; vypovedanie však tejto zásady, jako som to už spomenul, je úplne zbytočné, keďže voľný pohyb je každému zákonom zabezpečený a každý môže sa usadiť v tej obci, v ktorej chce a obec povolenie osadenia sa uchádzačovi odopreť nemôže, vyjmúc v § 9. uvedených prípadoch. Druhý odstavec tohoto § vypovie, že každý štátny občan len do sväzku jednej obce môže patriť, čo toľko znamená, že nikto v tom istom čase nemôže patriť do sväzku dvoch obcí, čo by sa však pri automatickom nabývaní domovského práva prihodiť mohlo, lebo však vo smysle rozhodnutia bývalého ministerstva vnútra č. 745/95 EHgy. účinnosti nabýva prijatie len tým dňom, kedy predošla obec je o prijatí vyrozumená a vytre ho zo soznamu svojich príslušníkov.

Dokiaľ tento akt neni prevedený, dotiaľ nemôže byť reči o ztrate domovskej príslušnosti v starej obci a o nabývaní domovského práva v novej obci. Teda pri automatickom nabývaní domovského práva dotyčná osoba by mala po uplynutí 4ročného pobytu domovské právo v novej obci, ale mala by aj v starej obci, lebo však požadované vyrozumenie a vymazanie v starej obci sa nestalo a táto ho jako svojho príslušníka dotiaľ vedie v evidencii, dokiaľ sa o nabytí jeho novej príslušnosti nedozvie. Pokiaľ automatické nabývanie domovského práva nestáva sa spôsobom prijatia, preto nemôže sa stať ani zákonom požadované vyrozumenie predošlej obce, lebo o dobe týmto spôsobom nadobudnutia domovského práva nevie ani sám uchádzač a tým menej dotyčná obec, ktorá o jeho nadobudnutí domovského práva ani len potuchy nemá, následkom toho mohla by sa prihodiť potom aj tá nemožnosť, že by sa aj cudzinec mohol pokúsiť o prijatie do obecného sväzku, lebo však kompetentný orgán nepreskúmal splnenie podmienok a nepresvedčil sa o jeho dosavádnej štátnej a domovskej príslušnosti. Teda mlčanlive by sa mohlo aj štátne občianstvo nadobudnúť.

Pri pojednávaní § 8. autor tvrdí, že zákon rôzne pojmy osadenia sa rozoznáva. Jedon z týchto pojmov je úplné alebo kvalifikované osadenie sa, označené v § 8. a je tej povahy, že sa ním ipso facto získa domovská príslušnosť a toto označenie sa neni iným, než § 10. označené jednanie. Druhý pojem osadenia sa je ten, ktorým sa ipso facto ešte nezíska domovská príslušnosť, takzv. neúplné osadenie sa, ktoré doplnené musí byť ešte výslovným prijatím. Sú to prípady označené v §§ 9., 11. a 12. Toto označenie sa samo v sebe ešte nedostačí k nabytiu domovskej príslušnosti, ale podľa § 11. dáva len nárok, aby dotyčný za určitých okolností žiadal od obce prijatie do obecného sväzku.

Tento názor podobne neobstojí, pokiaľ zákon v § 9. presne definuje pojem osadenia sa a nemožno ani pri najlepšej vôli vyčítať z neho

rôzne pojmy osadenia sa, jako to autor vo svojom článku činí. Pre ľahšie pochopenie doslovne citujem § 8. a § 9.

§ 8. »Obecnú príslušnosť možno nadobudnúť osadením sa, alebo aj bez toho prijatím do obecného sväzku.«

§ 9. »Každý štátny občan má právo osadiť sa v niektorej inej obci. Kto sa niekde mieni osadiť, má tento úmysel oznámiť obci, v ktorej sa chce osadiť a táto obec smie usadenie sa odopreť len v tom prípade:

a) keď sa dokáže, že ten, kto mieni sa osadiť, nachádza sa pod trestnou obžalobou alebo stojí pod trestom;

b) keď bez obťaženia obce není vstave sa vydržať;

c) keď nemôže predložiť mravné vysvedčenie z predošlej obce. Obec o ohlásení úmyslu osadenia sa vystaví vysvedčenie.«

V § 8. označené osadenie sa nemá iný význam, jako v § 9. uvedené. Že prečo a z jakých dôvodov v § 8. označenému osadeniu sa autor privlastňuje taký význam, že involvuje v sebe nadobudnutú domovskú príslušnosť, je nejasné. § 8. len toľko hovorí, že domovské právo možno nadobudnúť osadením sa, alebo aj bez toho výslovným prijatím, čo toľko znamená, že domovské právo sa nabýva výslovným prijatím alebo osadením sa a to dľa § 11. ohlásené úmyslu osadenia sa a dľa § 10. neohlásené. A keď by aj jeho rozoznávanie pojmu osadenia sa obstálo, i vtedy by bolo treba v § 11. uvedené osadenie nazvať úplným a v § 10. neúplným, pokiaľ presídlivší sa nedá na javo svoj úmysel, že sa chce stať členom tejšej obce, následkom toho nie sú splnené všetky kritérie pojmu osadenia sa a preto racionelnejšie by bolo nazvať v § 10. uvedený prípad neúplným osadením sa, lebo pojem osadenia sa neznamena nič iného, jako trvalé držanie svojho bydliska tým úmyslom, z ktorého sa dá uzatvárať, že dotýčaný chce sa stať členom tejšej obce. Tento význam treba mu privlastňovať aj v iných vedľajších §§, v ktorých zákonodárca sa zmieňuje o osadení sa, a preto za vylúčené pokladám, aby jeho význam dľa §§ sa menil. Autor pri výklade pojmu neúplného osadenia sa uvádza, že aj dľa § 12. sa domovské právo nabýva následkom usadenia sa, kdežto tento sa o tom výslovne nezmieňuje nakoľko dľa tohoto § nabývanie sa stáva výlučne následkom prijatia a bez osadenia sa.

Čo sa týče dôvodovej zprávy § 10., citovanej autorom, v ktorej výslovne je spomenutá automatickosť, na to len toľko poznamenávam, že ani ona nemôže slúžiť jako argumentum pri explikácii § 10. ohľadom automatickosti a to z toho dôvodu, lebo čo nebolo pojaté do ustanovenia, t. j. keďže automatické nabývanie nebolo výslovne vypovedané v § 10. ba ani v žiadnom inom § z. čl. XXII/1886, preto nemohla byť automatickosť odôvodnená ani v dôvodovej zpráve; lebo keď by zákonodárca bol chcel takýto spôsob nabývania obecnej príslušnosti určiť, tak by túto svoju vôľu bol prejavil v § 10., alebo v niektorom inom § cit. zák. čl., čo však neurobil a z toho sa dá vyvodiť, že zákonodárca vzdor tomu, že návrh bol podaný na automatickosť, predsa nebol prijatý, následkom toho odpadla aj tá čiastka dôvodovej zprávy, v ktorej je spomenutá automatickosť. Vo všeobecnosti rečeno: čo není uvedené v rozhodujúcej čiastke, to nemôže mať miesta ani v odôvodňujúcej čiastke tohože rozhodnutia.

Po uvažovaní týchto okolností prechádzam na stručný výklad § 10. v súvislosti s § 11.

Podmienky nadobudnutia domovského práva dľa § 10. sú tieto: 4ročný nepretržitý pobyt v obci a prispievanie k obecným bremenám po celú 4ročnú dobu. Pri spôsobe nadobudnutia domovského práva dľa tohoto § môže uchádzač nedobudnúť domovského práva na základe bydlenia, presťahovaním, t. j. neúplným osadením sa, teda i bez toho, že by uchádzač svoj úmysel tam sa osadiť oznámil obci. Týmto však citovaný § neumožňuje uchádzačovi, aby automaticky, t. j. bez prijatia zo strany obecného zastupiteľstva sa stal príslušníkom dotyčnej obce, ale treba je, aby uchádzač po splnení požadovaných podmienok o prijatí písomne alebo ústne zažiadal u obecného zastupiteľstva jako kompetentného orgánu, ktorý preskúma, či žiadateľ vyhovel všetkým podmienkam § 10. a vynesie usnesenie, že menovaného sluší pokladať za príslušníka dotyčnej obce v smysle § 10.

Vo smysle 2. odst. § 5. každý štátny občan môže byť príslušný ien do sväzku jednej obce, dľa 3. odst. domovská príslušnosť sa pokladá za zaniklú len vtedy, keď dotyčný vstúpi do sväzku inej obce. Do sväzku novej obce vstúpi však uchádzač len vtedy, keď ho obecné zastupiteľstvo svojimi usnesením do sväzku obce prijme. Vo smysle rozhodnutia bývalého ministra vnútra čís. 745/95 Ehgy. IV.-231 je treba, aby predošlá obec bola o prijatí vyrozumená a len týmto faktom jeho príslušnosť v starej obci zanikne a novú si nadobudne. Dokiaľ tento akt neni prevedený, nemôže byť rečí o žiadnom spôsobe nadobudnutia domovského práva v novej obci. V páde automatického nadobudnutia domovského práva vyskytla by sa tá právna nemožnosť, žeby uchádzač mohol mať domovské právo vo dvoch obciach, ponevác predošlá obec o prijatí do novej obce v smysle § 12. z. čl. XXII/1886 a cit. nariadenia bývalého ministra vnútra nemohla byť upovedomená; a ponevác automatické nadobudnutie nestáva sa spôsobom prijatia, preto nemohlo sa stať ani zákonom požadované vyrozumenie predošlej obce, ktorá povinná je svojho príslušníka v evidencii viesť dotiaľ, kým nebude novou obcou domovskou o prijatí a nadobudnutí nového domovského práva vyrozumená. Ďalej i tá nemožnosť by sa mohla prihodiť, že by pri takomto spôsobe nadobudnutia domovského práva aj cudzinec sa mohol pokúsiť o prijatie do obecného sväzku, lebo však kompetentný orgán nepreskúmal splnenie podmienok a nepresvedčil sa o jeho predošlej štátnej a domovskej príslušnosti. Teda mlčanlive aj štátne občianstvo by sa mohlo týmto spôsobom nadobudnúť.

Illuzorným by sa stal aj § 14. z. čl. XXII/1886 v prípade automatického nadobudnutia domovského práva, lebo vyberanie poplatku by bolo nemožné, pokiaľ vyberanie poplatku je prípustné len za prijatie, lebo § 14. výslovne hovorí: Tento poplatok môže byť požadovaný aj v takom prípade (t. j. keď domovské právo možno nadobudnúť bez ohlásenia úmyslu osadenia sa), jestli sa prijatie do obecného sväzku stalo spôsobom v § 10. uvedeným. Teda aj toto opatrenie § 14. vyžaduje, aby uchádzač o prijatie do obecného sväzku zažiadal. Pri terajšom výklade § 10., t. j. pri automatickom nadobudnutí domovského práva ešte nebolo prípadu, kde by bol uchádzač tento poplatok zaplatil, pokiaľ obecné zastupiteľstvo o jeho prijatí a nadobudnutí domovského práva vedomosť nemalo a tak jemu tento poplatok ani vyrúbiť nemohlo, následkom toho obce odpadnú od značných zákonom povolených dôchodkov.

Porovnajúc § 10. s § 11. vysvitá z toho fakt, že vlastne § 10. a 11. len v podmienkach sa lišia od seba a spôsob nadobudnutia domovského práva je stejný. Domovské právo dľa § 10. možno nadobudnúť po splnení podmienok na základe bývania, bez ohlásenia úmyslu osadenia sa, t. j. bez toho, že by uchádzač podmienkam § 9. vyhovel, a obec je povinná — ovšem na žiadosť — dotyčného prijať do svojho sväzku, jestli do 4 rokov námietky v § 9. uvedené neuplatní proti nemu. Dľa § 11. možno domovské právo nadobudnúť po splnení podmienok na základe usadenia sa, t. j. len vtedy, keď žiadateľ svoj úmysel osadil sa oznámi príslušnému obecnému orgánu, následkom toho oprávnený je si zažiadať o prijatie už po 2 rokoch a obec je povinná jeho žiadosti vyhovieť. Teda tým, že uchádzač nevyhovel podmienkam v § 9. uvedeným, odpadne od výhody, ktorú poskytuje § 11., t. j. nie po 2, ale po 4 rokoch je oprávnený si zažiadať o prijatie. Tento akt obecného zastupiteľstva, t. j. keď uchádzača vo forme usnesenia prijme do svojho sväzku, je konstitutívny, pokiaľ len tým skutkom sa stane príslušníkom dotyčnej obce, že ho ona prijme do svojho sväzku, t. j. udelí mu právo domovské svojím usnesením.

Posledná veta § 10. znie takto: »Keď aj bez takého prispievania svoju príslušnosť so svolením tejto predošlej obce chce si podržať.« Z tohoto vyplýva, že dotyčný môže si podržať príslušnosť starej obce s jej svolením. Neni však nikde uvedené, žeby toto svolenie obce muselo byť výslovné, t. j. žeby dotyčný povinný bol starú obec požiadať o to, že chce i naďalej zostať príslušníkom starej obce a že obec o tomto svolení by musela prejavíť svoju vôľu. Teda dotyčný tým, že o toto svolenie obce sa neuchádza, dá sa uzavierať, že chce zostať aj naďalej jej príslušníkom a obec tým, že ho skutočne aj naďalej vedie v evidencii svojich príslušníkov, mlčky súhlasí s tým, že si dotyčný aj naďalej podržuje príslušnosť v starej obci, t. j. považuje ho za svojho príslušníka. Stránka však svojím chovaním, t. j. že neprejaví svoju vôľu ohľadom nadobudnutia novej domovskej príslušnosti, t. j. či si podrží starú alebo chce získať novú, možno z toho vyvodíť, že mlčanlivo si podržuje svoju starú domovskú príslušnosť dotiaľ, kým nezažiada o prijatie v novej obci. Či toto moje vysvetľovanie z právnického stanoviska obstojí, odvolávam sa i na tú všeobecnú právnu zásadu, dľa ktorej nikto nemôže byť nútený k nadobudnutiu takého práva, ktoré si nadobudnúť nechce, ba ani len si nadobudnúť nezamýšľa.

Konečne, že § 10. neobsahuje v sebe automatickosť, ale že dľa neho nadobudnutie domovského práva musí sa stať výslovným prijatím, o tom svedčí aj zákon o uhorskom najvyššom správnom súde zák. čl. XXVI/1896, bod 2., ktorý jasne hovorí, že pokračovanie pred Najvyšším správnym súdom len v takých prípadoch je prípustné, t. j. len taká sťažnosť má miesto pred najvyšším správnym súdom, ktorá bola podaná oproti takým usneseniam municipiálnych alebo administratívnych výborov, v ktorých bolo rozhodnuté o prijatí osoby, ktorá sa v obci osadí, pri čom aj § 10. je výslovne spomenutý. I z tohoto ustanovenia zákona nemožno nič iného vyčítať, len ten fakt, že nadobudnutie domovského práva dľa § 10. sa stáva spôsobom prijatia do obecného sväzku.

Že sa tento doterajší nesprávny usus o nabývaní domovského práva dľa § 10. v tak veľkej miere mohol ujať i naproti tomu, že systém ustanovení o domovskom práve tohoto zákona jako systém anglicko-nemecký je objektívny, vrchnostenský, to výlučne možno privlastňovať v prvom rade tej okolnosti, že tieto záležitosti, t. j. domovské právo zo štátneho stanoviska nemaly takého veľkého významu, jakého majú dnes. Následkom tejto okolnosti nižšie orgány verejnej správy, ktorým explikácia §§ tohoto zákona na lubovôľu bola ponechaná, vysvetľovali si tieto §§ a tak aj § 10. tak. jako im bol najvýhodnejšie bez ohľadu na intenciu zákonodarcu, lebo však ich vysvetlovaním § 10. štátny zájem nebol ohrozovaný, pokiaľ zo štátneho stanoviska bolo jedno, či niekto je domovským právom príslušný do Debrecína alebo do Nitry, hlavná vec bola tá, aby štátny občan mal v niektorej obci domovské právo. Následkom tohoto výkladu v maďarskej literatúre ba ani len v uhorskej praxi nevyskytlo sa sporu o tom, či dľa § 10. domovské právo sa nabýva automaticky, alebo výslovným prijatím. Teda tým, že explikovanie tohoto § bolo ponechané výlučne nižším orgánom, vyvinula sa nesprávna a nezákonná prax, ktorá však po interpretácii na to kompetentného úradu obstáť nemôže a musí byť eliminovaná z nášho právneho života. Quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere.

Dr. Št. Benko:

Rozhodnutia N. Spr. S. R. Č. S.

Užívanie r. kat. kostola príslušníkmi cirkve československej.

I. Sťažnosť vytýka, že politické úrady k opatreniu, ktoré učinily, neboly príslušnými, tvrdiac, že rozhodovať o tom, komu patrí právo vlastníctva r. kat. kostola, a kto je oprávnený tým disponovať, spadá v smysle § 36. odst. II. zákona zo dňa 7. mája 1874 č. 50. r. zák. do kompetencie riadnych súdov.

Námietka táto není odôvodnená.

Pokiaľ sa sťažnosť zabýva otázkou všeobecnej povahy majetku cirkevného a otázkou, kto je subjektom tohoto majetku, platné právo štátne (hlavne §§ 39., 41., 44., 46. č. 50. 1874 r. z.) podobne jako aj právo cirkevné (Codex can. čl. 1499. § 2.) stojí na záseade inštitútnej, uznávajúcej za subjekt vlastníctva k cirkevnému majetku jednotlivé beneficium alebo ústav cirkevný. V súhlase s týmto stanoviskom je jako vlastník kostola — o jehož užívanie sa jedná — skutočne v pozemkovej knihe zapísaný katolícky kostol Sv. Martina v obci O.; ďalej není sporné, že kostol ten bol podľa ritu cirkve katolíckej vysvätený, a dosiaľ vždy slúžil jedine k bohoslužobným úkonom kat. cirkve.

Je teda podľa § 14. zákona č. 50. 1874 rak. zák. aj dispozícia týmto kostolom k bohoslužobným úkonom vnútornou záležitosťou cirkve katolíckej, jehož správa patrí príslušným funkcionárom cirkve katolíckej a to podľa cirkevných predpisov.

V spornom prípade, kde príslušníci cirkve československej uviedli sa do užívania kostola tohoto k bohoslužobným úkonom cirkve československej, porušené bolo právo príslušných úradov cirkve katolíckej, aby disponovaly oným kostolom. jehožto právo podľa § 14. rak. zákona č. 50. 1874 voči štátu je upravené podľa práva cirkevného.

Toto právo však není právom súkromým, ale je — jako výkon aj štátom uznanej, úradnej právomoci príslušných úradov cirkevných — právom povahy verejnej uznaným aj zákonodárstvom štátnym.